

Óli Jacobsen á Fiskivinnutinginum:

Gevið fiska- virkjum og fiskasølum størri ábyrgd

Somu búskaparlógir, sum galda fyri eitt frælst vinnulív, eiga eisini at verða settar í gildi fyri virkini og teir, ið selja fiskin.

— Størst møguleg úrtøka kann ikki ornaast við lógum og reglugerðum. Hon fæst bert við at skapa tær røttu fortreitarnar. Og royndirnar vísa, at møguleikin fyri »proffitt» er fremsta drivkraftin bæði fyri einstaklingar og vinnulív, segði Óli Jacobsen formaður i Fiskimannafelagnum m.a. í fyrilestri sínum á fiskivinnutinginum í gjár.

Hann setti fram uppskot til broytan av verandi skipan við ráfiskagrunninum. Sambært uppskoti hansara so siga vit at fara heilt burtur frá núverandi skipan við uppá oyrta at tryggja flakavirkjunum dekning fyri teirra útreiðslur til arbeiðslønir, pakning, salt, o.s.fr. Í staðin verður gjørd ein skipan, soleiðis at flakavirkini av avrokningarprisinum frá fiskasøluni fáa ein ávisanprosentpart, meðan restin skal verða gildið út sum fiskapris.

Óli Jacobsen visti á, í staðin fyri hesa skipan við »automatiskum» dekningi av øllum útreiðslum, verður skotið upp, at somu búskaparlógir, sum galda fyri eitt frælst vinnulív, eisini verða settar í gildi fyri virkis(iroknað sølu-) lóðir.

Hetta kemur at merkja, at virkini frammyvir koma at fáa ein ávisan part av síni framleiðslu sum sína inntøku. Hetta merkir størri vinning við hækkingi framleiðsluvirði og minskandi vinningi við lækkandi framleiðsluvirði við teimum avleiðingum, sum hetta má fara at hava. Somuleiðis skulu munandi rationaliseringar eisini koma virkjumum til góðar.

Hetta skuldi givið virkjumum ein heilt annan áhuga fyri virðisøkning og hægri prísnum fyri framleiðsluna, tá tey nú koma at fáa ein part av hesi hækking. Hetta skuldi aftur skapt áhuga hjá virkjumum at fáa broytt ta verandi skipanina hjá fiskasøluni, soleiðis at virkini í størri mun koma at vera beinleiðis við í sølu- og vørumerkingararbeiðinum.

Óli Jacobsen vónaði, at landsstýrið fór at lofta hesum uppskoti, soleiðis at arbeiðt kann verða víðari við málinum, so at uppskot kann verða lagt fyri tingið í 1987. Vit hava hugt nærri at uppskotinum hjá Óla Jacobsen og fara her at endurgeva brot úr fyrilestrinum. Hann segði fyrst:

— Menn hava ofta lastað skipanina við hava við ráfiskagrunninum og givið henni skyldina fyri allar teir trupulleikar, sum okkara fiskivinnu hevur. Men eingin hevur nakrantíð kunnað vist á eitt alternativ ella hvussu skipanin kundi verið gjørd øðrvísi. Víst hevur verið nevnt, at ráfiskagrunnurin skuldi verið í søluviðmuni.

Óli Jacobsen visti á fiskivinnutinginum í gjárvöldið á eitt alternativ, sum vit fara at triva í her.

Hann visti tó fyrst á vanskur og fyrimunir við verandi skipan og kom síðani inn á stóðuna hjá Føroya Fiskasølu og flakavirkjunum. Hann segði:

Flakavirkjið nýtist ikki hugsa

— Fiskasølan røkir flest allar uppgávur fyri eitt flakavirkji og leiðslan á einum flakavirkji skal tí hvorki hugsa um hvønn pris, hon skal gjalda

fyri fiskin, hvønn pris hon kann fáa fyri framleiðslu og hvørja vøru hon skal framleiða.

Tað er ikki víst, at henda skipan gevur størst møgulega úrtøku til samfelagið. Í veruleikanum er hetta ein koddaskipan, soleiðis at virkis- og søluviðmuni er tryggjað figgarliga stórt sæð úttan mun til, um arbeiðt verður væl ella illa á virkjum, ella um selt verður væl ella ikki.

Óli Jacobsen nam síðani við gongdina í okkara saltfiskframleiðslu og segði, at í Esbjerg er eitt saltfiskavirkji, har teir eftir bert 27 árum hava upphýgt eina saltfiskframleiðslu, sum gevur munandi meira enn okkara egna, sum man hava eini 100 ár á baki. Hetta virkið framleiðir saltfisk úr nærum sama toski, sum vit gera á okkara flakavirkjum. Teir gjalda væl meira fyri rávørna umframt tað, at teir sjálvir hava eitt stórt yvirskot.

Tað sama er við teimum virkjum, sum framleiða tosk til frystingar. Teir gjalda munandi meira fyri fiskin, sum verður skorin og frystur, enn okkara flakavirkji hava ráð til. Hetta kunnu hesi virki gera, tí tey sjálv hava útviklað nýggjar framleiðslur, sum geva meira av sær og sum ger tey fyri at gjalda fiskimønnum meira fyri fiskin.

Óli Jacobsen visti síðani á munin millum donsku og føroysku skipanina og segði at donsku virkini hava møguleika at forvinna pening samstundis, sum tey altíð eru í vanda fyri at tapa pening, tá víðurskiptini eru ikki eftir vild, og harafturat hava teir sum framleiða vørna eisini ábyrgdina av sølu av framleiðsluni og gevur hetta framleiðslunum í nógvi størri mun møguleika at framleiða júst ta vøru, sum keyparin vil hava, og sum hann vil gjalda pris fyri.

Óli Jacobsen helt tó ikki, at ein kann yvirføra donsk víðurskipti til okkara. T.d. er tað neyvan hugsandi at

danska uppskotið skipanin hevði riggað til okkara víðurskipti.

Ábyrgd

— Men spurningurin er, um vit ikki í eini størri mun eiga at fáa eina skipan, sum elvir til kapping og sum gevur virkjumum størri figgarliga ábyrgd við møguleika bæði fyri at vinna og vanda fyri at tapa pening.

Tað er alment víðurkent, at møguleikin fyri at vinna pening er drivkraftin í einum liberalum samfelag sum okkara. Kunnu menn vinna pening, er nærum einki ofert, meðan stagnation er eyðkenni fyri tey samfelag, har hetta ikki er møgulegt.

Óli Jacobsen skjeyt upp, at vit rokna búskaparlugu lógirnar í okkara framleiðslu- og søluviðmuni. Hetta merkir, at vit fara heilt burtur frá núverandi skipan við uppá oyrta at tryggja flakavirkjunum dekning teirra fyri teirra útreiðslur til arbeiðslønir, pakning, salt, el o.s.fr.

Í staðin verður gjørd ein skipan, soleiðis at flakavirkini av avrokningarprisinum frá fiskasøluni fáa eina ávisan prosentpart, meðan restin skal verða gildið út sum fiskapris.

Grundarlagið

Grundarlagið fyri hesi skipan skal vera, at fyrst verður funnin ein »normalur» avrokningarprisur fyri lídnu vørna. Síðani verður roknað út, hvussu stóran part av hesum normalprisi virkið krevur fyri at gjalda sínar útreiðslur. Og hetta verður ein fastur prosentpartur sum virkið kemur at fáa frammyvir.

Tá kemur ein útrokning at siggja soleiðis út:

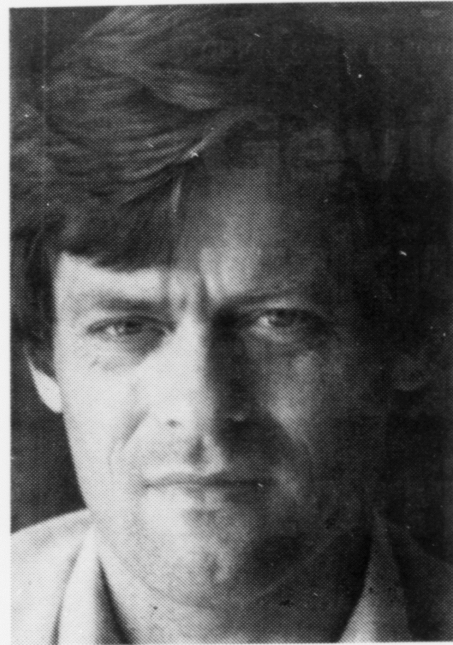
»Normalur» avrokningarprisur frá fiskasølu kr. 20,00

Svarar til virði í ráfiski við 50% úrtøku kr. 10,00

Síðan verður eina ferð með alla roknað út, hvør tørvurin er hjá flakavirkjunum fyri at dekkja allar útreiðslur, iroknað rakstrargjald til fiskasølu. Rokna vit framvegis við, at samlaðu útreiðslurnar eru kr. 5,00 pr. kg., sok verður virkisparturin av avr.prísi frá fiskasølu settur til 50%, meðan hini 50% ella kr. 5,00 verða avrokningarprisin. Kann virkið tá húsast so mikið væl, eigur virkið hann, og er so illa húsast, at peningur restar í, ja, so verður tað ein trupulleiki, sum virkið sjálvt má loysa.

Størsta frávik frá galdandi skipan verður tó tá talan verður um broytingar í marknaðarprisinum. Visast skal við einum taldømi hvussu uppskotið skipanin fer at rigga, at marknaðarprisinir eru »normalir», om-anfyri »normalir» og niðanfyri »normalir», og verður hetta sammett við hvussu avrokningarprisinir vildu verið við galdandi skipan:

	— norm	norm	+ norm
Avrokningarpr. frá fiskasølu	18,00	20,00	22,99
Virði í ráfiski	9,00	10,00	11,00
Avrokningarprisur 50%	4,50	5,00	5,50
Galdandi skipan	4,00	5,00	6,00

Óli Jacobsen, form. i Fiskimannafelagnum: — Eg vóni, at landsstýrið fer at lofta hesum uppskoti og arbeiða víðari við tí.

Hetta merkir í fyrsta umfari, at við eini hækking ella lækk- ing í marknaðarprisi uppá 10%, hækka ella fellur avrokningarprisinur eisini við 10% og ikki við 20% sum galdandi skipan.

Aftur merkir hetta, at fell- ur marknaðarprisinur við 10%, merkir hetta, at virkið í ráfiski fellur við 1 kr. pr. kg. Men avrokningarprisinur fellur bert við 50 oy/kg. Hetta merkir aftur, at virkið tá má bera hini 50 oy/kg.

Hinvegin hækka marknað- arprisinur við 10% ella 1 kg/kg í ráfiskavirði skal virkið bert gjalda tey 50 oy/kg í oktum avrokningarprisi, meðan tað sjálvt kann koyra hini 50 oy/kg í »egnan lumma».

Hvúðsbroytingar

Henda skipan vil føra til fylgjandi hvúðsbroytingar fyri virkis og søluviðmuni:

1. Tann størsta broytingin verður, at virkini nú skulu rekast eftir vanligum búskaparlugum lógum. Tey verða ikki longur tryggjað dekning fyri allar teirra útreiðslur. Men hinvegin vita tey nú, at teirra inntøka verður ein ávisan partur av teirra framleiðslu. Tess størri virði framleiðslan hevur, tess meira verður til virkið. Og tess hægri pris sum tað ber til at útvega, tess størri yvir skot kann virkið fáa, sam stundis sum hetta eisini merkir hægri pris til fiski menn.

Hinvegin vil eitt lægri framleiðsluvirði merkja, at minni verður til virkið. Og kemur marknaðarprisinur undir tað »normala», kemur virkið at vera við til at bera tað tap, sum hetta førir við

sær. Í staðin fyri sum nú, tá bert avrokningarprisinir bera hetta tap. Men í slíkum forum vil virkið hava beinleiðis áhuga fyri at seta í verk tiltøk, sum kunnu bota um raksturin. Hesi tiltøk kunnu bæði liggja í sjálvri sølu og við rationaliseringum á virkjum.

2. Rakstrargjaldið til fiskasølu verður eftir uppskoti- num bert ein spurningur millum virki og fiskasølu, tá tað nú skal gjaldað av virkis- partinum av marknaðarprisinum. Skuldi fiskasølan hækka sitt rakstrargjald ávirkar tað tó ikki ráfiska- prisin. Hetta man helst eisini vera ynskilið hjá fiskasølu, so hon sleppur undan sum við seinasta hækkingini av rakstrargjaldinum at fáa kastað fyri at hava tappað ráfiskagrunnin fyri fleiri mill- ionir krónur.

Av øðrum fyrimunum kann verða nevnt:

1. Uppskotið skipanin kemur at merkja nógvi javn-vari avrokningarprisir enn áður, tá hesir nú hækka og lækka í sama mun sum marknaðarprisinir. Serliga við teimum bilugu fiskasløg- unum merkir núverandi skipan sera stór útsving í avrokningarprisinum, sum áður er greitt frá. Hetta hevur merkt, at avreiðingar- prisir eru bæði hækkaðir og lækkaðir í ótið, og hevur hetta samstundis verið í stríð við endamálið hjá ráfiska- grunninum um javnar avreið- ingarprisir.

2. Eisini vil henda skipan merkja, at byrðurnar verða lagdar á fleiri herðar, tá fiski- vinnan er í trupulleikum. Sum er eru tað bert skip og fiskimenn, sum fela sviðan við lækkungum í marknað- arprisinum, meðan, allir aðrir eru tryggjaðir. Við uppskoti skipanini koma eisini virkini at bera byrðurnar, og hetta kundi eisini komið at havt týðning fyri tann sam-

Framhald á síðu 20